

La Starlinga-Ŝava alfabeto

Studaĵo de *Sergio Pokrovskij*

Versio unua: 2011-11-20

Versio ĵusa: 2013-08-08

(Ĉi tiu teksto estas kompostita por oportuna legado sur 6-cola ekrano kun la formato 3:4, t.e. 9×12 cm, kian havas multaj nuntempaj bitlibrolegiloj, kaj inter ili la mia.)

Enhavtabelo

Enkonduko.....	5
Kial tio min interesas? - ĉu ĉi tiu via lingvo?	5
Kial ne cirila alfabeto? - ĉu ĉi tiu alfabeto?	7
Kial ne IFA? - ĉu ĉi tiu IFA?	9
Kial ne Tengvaro? - ĉu ĉi tiu alfabeto?	11
La alfabeto - ĉi tiu alfabeto.....	13
La dizajno - ĉi tiu alfabeto.....	13
La kultura ŝoko - ĉi tiu alfabeto.....	15
1. Samformaj signoj diverse turnitaj.....	18
2. La signifoj de diversaj turnoj konfuziĝas.....	18
3. La skribo nesufiĉe varias laŭ la alto.....	19

4. Iuj literoj estas nesufiĉe kontrastaj.....	21
La Starlinga adapto - C S A K N L	22
La starlingaj ligaĵoj - C S A K N L	24
La unikoda tabelo - C S A K N L	26
Esperantologie pri la alfabeto - C S A K N L	33
La paro $h/\hat{h}$ - C S A K N L	35
Duonvokaloj kaj diftongoj - C S A K N L	37
La diftonga alfabeto - C S A K N L	40
La elemento $e\ddot{u}$ - C S A K N L	42
La konsonanto $\backslash$ (w) - C S A K N L	45
La solvo kombinita - C S A K N L	47
Ekzemplaj tekstopecoj - C S A K N L	49
La Bulonja deklaro - C S A K N L	55

Programaro - רִכְזֵי תַכְרִיךְ.....	56
Tradukaj skriptoj — רִשְׁמֵי תַרְגֻּמוֹת.....	56
Emaksa enigmetodo - מְתוּדַת הַמְּעִיגָה.....	57
La tiparoj - סִמְנוֹת.....	59
Bernardo Ŝavo kaj Esperanto - הַנֶּזֶק הַמְּאֻמָּה	
וְהַמְּאֻמָּה.....	70
Kial «Ŝavo» - מַדּוּם «הַנֶּזֶק».....	71
Bernardo Ŝavo pri Esperanto -	
הַנֶּזֶק הַמְּאֻמָּה וְהַמְּאֻמָּה.....	72
Konkludo - מִסְכָּם.....	73

plej evidenta estas la uskleco; mi verkis pri tio en «[La latinalfabeto malbeno](#)»).

Mi ne proponas reformon de Esperanto; mi proponas ĝui intelektan ludon, kiu ebligas freŝokule rigardian lingvon kaj helpas kompreni aliajn lingvokonstruajn konceptojn. Aliflanke, min amuzas la ideo multipliki la marĝenecon de Esperanto per ankoraŭ pli granda marĝeneco de la ŝava alfabeto. Laŭ la malnova ŝerco:

- Je kiu perverso vi do suferas?
- Mi ne suferas, doktoro, mi ĝuas!

Kial ne cirila alfabeto? – цир АЛ ðицир ЈСЈЛцлr?

En la sortimento da parolsonoj, prezentataj per la kernaj literoj cirilaj, estas pluraj kiuj mankas en la alfabeto latina: *ц* (c), *ч* (ĉ), *х* (ĥ), *ж* (ĵ), *ш* (ŝ); sed kelkaj fonemoj esperantaj mankas: /h/, /ĝ/; la cirilaj diftongoj estas kreskaj, do alispecaj ol la malkreskaj diftongoj de Esperanto. La mankantaj sonoj ja ekzistas en kelkaj nacilingvaj adaptaĵoj, sed

- ili estas malmulte konataj – do ne prezentas evidentan avantaĝon kompare kun la literoj ŝavaj; kaj

- ili ne aspektas kiel plenrajtaj, memstaraj literoj: *ĥ* /h/, *ĥ* aŭ *ĥ* /ĝ/; do, ne pli bone ol la esperantaj diakritaĵoj.

Krome, la naciaj alfabetoj cirilaj havas multe pli firme fiksitajn sonsignifojn, ol la alfabetoj novlatinaj, kaj tio malhelpas ilian adaptadon al Esperanto. Tio ne helpus, sed eĉ pli konfuzus la argumentadon. (Logike oni povus prezenti la saman objeton pri la alfabeto ŝava; tamen ĝia malsukceso pri la angla lingvo liberigas ĝin por la interpretoj esperantaj.)

Kial ne IFA? – ĉiuj Ĥ IFA?

IFA estas interesa ekzemplo pri alfabeto bazita sur la latina, kiu tamen senkompromise atribuas precizan signifon al ĉiu sia signo. Tiurilate ĝi formas klaran kontraston kun la tradicioj de la latinlitera mondo, kaj pruvas, ke ion precizan eblas ellabori ankaŭ surbaze de la novlatina alfabeto.

Tamen ĝi estas multe *tro* preciza. Ekz-e la esperantan *e* oni povas prononci kiel [e] aŭ [ɛ], *a* povas realiĝi kiel [o] aŭ [ɔ] ktp; indiki tiajn diferencojn estas ĝena malfaciligo (krom iuj specialaj okazoj kiam oni volas prezenti specifan akĉenton ktp).

Se oni elektas la pli simplan (t.e. latinalfabetan) alofonon por prezenti fonemojn, tio povas esti misgvida, kaj probable nesufiĉe malsimile ol la latina skribo por eviti la misinfluojn:

exofandzo tŝiuzaude

Kaj la evidenta kunmetiteco de la IFA-signoj por la diftongoj kaj por *c*, *ĉ*, *ĝ* kolizias kun ilia fonologia simpleco (neanalizindo). IFA ne taŭgas por *limigi* disponeblan fonemaron, ĝi estas signaro de malpli alta nivelo ol la fonologia.

Krome, kontraste al la asketismo de la ŝava alfabeto, Tengvaro evidentigas emon al ekzote malsimplaj formoj kaj malnecesaj komplikaĵoj – ekz-e la superliniaj vokaloj. Tiu lasta apartaĵo postulas elekton inter la skoloj: ĉu, laŭ la aperta-silaba skemo, oni vokalizu la antaŭvokalan konsonanton; aŭ laŭ la skemo malaperta-silaba, la postvokalan. La fonetika sistemo de Esperanto sugestas la unuan; la morfologio (precipe la sufiksoj kaj la finaĵoj: *aĵ*, *at*, *em*, *ig*, *as*, *an* ...) pli bone funkcias kun la dua (aldonu al tio la fleksian ŝanĝon de aperteco ĉe *esti-estas*, *homo-homon* ktp). Pli detale vd la priskribon de esperantigo de Tengvaro en [anglalingva \(!\) artikolo](#) fare de *Eric S. Raymond*.

La alfabeto –

Se alio ne estas malimplice indikita, en la ĉi-suba teksto temas pri esperantigita versio de la ŝava alfabeto.

La dizajno –

La ŝava alfabeto estas «apriora» (sen rilato al la tradiciaj skribosistemoj estiĝintaj surbaze de la fenica tradicio: hebrea, greka, araba, latina, cirila...); kvankam ĝi jes estas influita de stenografio (inter-alie, ĉiu litero estas kontinue desegnebla per unu streko, aŭ – malpli ofte – per du strekoj). Kiel oftas

ĉe la sistemoj aprioraj, ĝi havas sistememan dizajnon.

Por pli facile memorfiksi la literojn, oni atentu, ke la signobildoj formas regulajn grupojn (en la priskribo mi uzos la esperantigitajn sonvalorojn):

- ◆ **literoj altaj** (kiuj elstaras super la linion) estas plejparte senvoĉaj konsonantoj
- ◆ **literoj profundaj** (kiuj sinkas sub la linion) estas plejparte konsonantoj voĉaj
- ◆ la paroj «voĉa — senvoĉa» estas prezentataj per geometrie identaj figuroj, turnitaj je 180° ; t.e. p estas renversita b (aŭ inverse), simile pri t/d, s/z, ĵ/ŝ, ĉ/ĝ, k/g, v/f; iom analogie (kvankam surbaze

de alia kontrastigo) pri h/h kaj j/ĵ (ĉiun konsonanton ĉi-sube sekvas la mezalta litero r, t.e. o):

ᵛᵛ 1ᵛ ɹᵛ ɕᵛ ʒᵛ ʃᵛ ʒᵛ ʒᵛ ʒᵛ ʒᵛ ʒᵛ ʒᵛ ʒᵛ ʒᵛ ʒᵛ ʒᵛ
po bo to do ko go fo vo so zo ŝo ĵo ĉo ĝo ŭo jo ho ĥo

◆ la **mezaltaj literoj** enliniaj prezentas

- la vokalojn;
- la fluantojn / kaj r (ankaŭ simetriaĵ, c kaj ɕ);
- kaj la nazsonojn m kaj n (resp. v kaj ʌ).

La kultura ŝoko – ɕ ɕ ɕ ɕ ɕ ɕ ɕ ɕ

La ŝava alfabeto ne estas ligita al iu konata tradicio; tio estas ĝia interesaĵo – kaj tio estas ĝia

problemo. Por averaĝa homo malfacilas lerni tridekon da tute novaj signoj (nur 3 literoj similas la latinajn: *ı* /i/, *ŝ* /s/, *z* /z/). Necesas plurtaga ekzercado por trejni la okulon, rimarki kaj memorfiksi la karakterajn apartaĵojn de la signoj.

Konsternite de tiu alfabeto lavango, la novulo (kiu ne plu memoras, kiel li lernis la nun tiom bone konatan alfabeton latinan) plendas ke la alfabeto estas ĥaosa kaj malfacila (mi citas retforumajn afiŝojn):

La alfabeto mem estas malbone desegnita. Tro multaj literoj similas unu al alia kaj estas simple renversoj unu de alia, do, estas malfacile rememori kiu litero prezentas kiun sonon ...

La nacilingvaj alfabetoj distingigas preskaŭ ĉiun literon

per aparta desegno (d,t; g,k; r,l). Evidente lingvistoj desegnis la ŝavan alfabeton kaj traktas lingvajn trajtojn peralfabete. Tamen, la lingvaj trajtoj distingiĝas per unusola alfabetaj trajtoj, kiu estas malfacile distingebla en rapida legado. Ĝenerale la literoj tro similas unu la alian por facila rekoneblo. Laŭ mia opinio la desegnisto tro atentis la lingvistikan elegantecon kaj nesufiĉe la legofacilon ...

Sukcesa alfabeto havas konsiderinde pli da vario. Ekz-e, la latina alfabeto havas literojn de diversaj altecoj super kaj sub norma linio. La latinaj literoj estas pli facile distingeblaj unu de alia, do, pli facile rememoreblaj kaj rekoneblaj.

Tiuj riproĉoj estas maljustaj kaj nelogikaj, sed evidente ili estas sinceraj. Mi konsideru ilin unu

post alia.

1. Samformaj signoj diverse turnitaj.

Tio ne estas apartaĵo de la ŝava alfabeto. Estas normala afero ke signaron oni konstruas el unuecaj grafikaj elementoj. Ankaŭ la latina alfabeto estas tia, kun diversmaniere turnitaj signoj; ekz-e jen unu latinalfabeta formo en 4 manieroj turnita: dbqp.

d	b	n	M	f	a	S	h
q	p	u	W	j	e	Z	γ

2. La signifoj de diversaj turnoj konfuziĝas.

Tio estus justa riproĉo por la alfabeto latina: la sonvaloroj de dbdp aŭ nu estas tute arbitraj; male, en

la ŝava la altaj literoj estas senvoĉaj: Ŝ /s/, 1 /t/, Ĉ /ŝ/; dum la profundaj literoj estas voĉaj: ĵ /z/, Ĵ /d/, Ĵ /ĵ/ (kvankam estas 2 esceptoj: la senvoĉa ĵ kaj la voĉa \).

3. La skribo nesufiĉe varias laŭ la alto.

Malfacilas diri, kio kreis ĉi tiun malveran impreson.

En la 26-litera novlatina alfabeto duono da literoj (13) estas mezaltaj, kaj duono havas partojn eksterliniajn:

acemnorsuvwxz
bdfghijklpqty

Tio *ŝajnas* pli ekvilibra ol la 28-litera alfabeto ŝava-starlinga, kiu havas 9 literojn mezajn – kaj sekve,

18 literojn elstarajn. Tamen fakte la ekvilibro de la ŝava alfabeto estas pli inĝenia: ne duparta, sed triparta:

- ᵛᵛᵛᵛ/ᵛᵛᵛ - 9 literoj profundaj;
- ᵛᵛᵛᵛᵛᵛ - 9 literoj mezaj;
- ᵛᵛᵛᵛᵛᵛᵛᵛ - 10 literoj altaj.

(La 29-litera diftonga alfabeto priskribita ĉi-sube, p. 40, estas pli simetria: po 9 literoj profundaj kaj altaj, plus 11 literoj mezaj.)

La novlatina alfabeto havas 8 literojn altajn kaj 6 profundajn (j estas kaj profunda, kaj alta):

bdfhijkl
gjpyt

4. Iuj literoj estas nesufiĉe kontrastaj.

Mi koncedas, ke tio veras pri ʎ1 (pt), kaj simetrie pri ɥ (bd). Sed post kiam oni rimarkis la diferencon, tio ne plu ĝenas. Cetere, la novlatina alfabeto prezentas multajn tiajn malgrandajn diferencojn, kiujn trejnita okulo scipovas distingi (krom eble ll en tiuj tiparoj):

c l ʎ c/ E H P O C nm rn

e l t d F N R Q G mn m

Supozeble la ŝavaj literoj ŝajnas al novulo similaj ĉar ili ĉiuj aspektas por li egale fremdaj. Pro la sama kialo eŭropano trovas ĉiujn ĉinojn aŭ koreojn nedistingeblaj – kaj simetrie, la eŭropanoj aspektas

nedistingeblaj por ĉino. Fakte la ŝavaj literoj estas ne malpli kontrastaj ol la literoj latinaj (kaj eble eĉ pli kontrastaj).

La Starlinga adapto – ㄱ ㄴ ㄷ ㄹ ㅁ ㅂ ㅅ ㅆ ㅈ ㅊ ㅋ ㆁ ㄷㅅ ㄷㅈ ㄷㅊ ㄷㅋ

La originala angla versio de la ŝava alfabeto havas 48 signojn, la literaro de Esperanto havas nur 28. Kaj la plej oftaj literoj (aŭ sonoj) anglaj ne nepre estas tiaj en Esperanto. *Ĝan Starling* tre racie ŝanĝis la valorojn de 9 signobildoj, por doni al la pli oftaj literoj de Esperanto pli simplajn formojn; aŭ por ebligi kreon de pli elegantaj ligaĵoj. Interalie li permutis la signifojn de ʃ kaj ʂ (w kaj j, respektive j kaj ŭ). Efektive, la pli oftaj vortofinaj -aʃ kaj -oʃ en tia

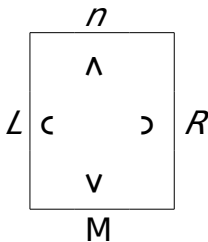
atribuo aspektas pli elegante (kaj facile kombiniĝas en ligaĵojn). Ĉi-sube ni atentos nur ĉi tiun sonvalore modifitan alfabeton kaj ĝiajn pluajn modifaĵojn, senrilate al la originala anglalingva versio.

La vokalsignojn Starlingo elektis tiel, ke (krom la memevidenta $\text{ı} = \text{i}$) ili formas konkavan lozanĝon – se aranĝi ilin kvadrato kaj rondiri laŭ la latina ordo alfabeto ($\text{a} - \text{e} - \text{o} - \text{u}$):

a j ĵ e

u ŭ ŭ o

Similan figuron formas la enliniaj konsonantoj:

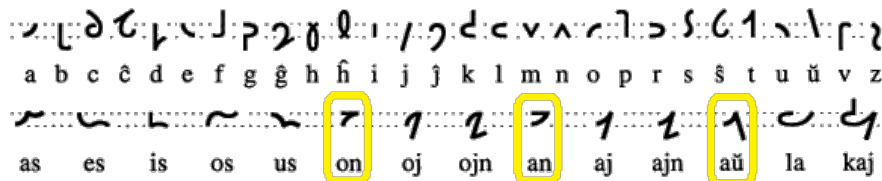

La starlingaj ligaĵoj - $\cup \mathbb{S}^1 \times \mathbb{A}^n / \mathbb{C}^n$

Krom la literojn la starlinga adapto entenas 14 liter-
ligaĵojn, speciale esperantajn. Inter ili tre plaĉas al
mi $/a = \cup \rightarrow \cup$.

Tamen ne ĉiuj estas tiom elegantaj; juĝu mem laŭ la dua linio el la bildo kiun mi eltranĉis el la supre

indikita artikolo de Ĝ. Ŭ. Starling:

Ĉi-sube «la starlinga adapto» rilatos nur al la unua linio de la bildo (sen la literligaĵoj), ĉar

- tiuj ligaĵoj estas motivitaj ne fonologie (kio precipe interesas min en ĉi tiu studaĵo), sed stenografie; kaj la fonologia principo estas «unu litero — unu fonemo»;
- la unikoda normo kaj la rete disponeblaj unikodaj tiparoj tiujn kromajn ligaĵojn ne konas.

La unikoda tabelo – 𐌀 𐌁 𐌂 𐌃 𐌄 𐌅 𐌆 𐌇 𐌈 𐌉 𐌊 𐌋 𐌌 𐌍 𐌎 𐌏

Ĉi-sube aperas, laŭ la ordo de la kolumnoj:

1. La unikoda signonumero (16-ume);

2. la originala angla nomo de la signobildo, eventuale sekvata per la sonvaloro angla en la IFA-transskribo (por la literoj kies sonvaloro estas ŝanĝita ĉe esperantigo);
3. la klavo ĉe la [Emaksa enigmetodo](#) (vd sube);
4. la ŝava signobildo;
5. la responda litero (aŭ duliteraĵo) esperanta.

La unikodaj numeroj respondas al la ŝava alfabeto ordo, kiu havas nenion komunan kun la tradicia alfabeto ordo latina, kaj iel rilatas al la grafika formo de la literoj (unue la altaj, poste la profundaj, poste la mezaltaj). Por faciligi konsultadon, mi aranĝis la literojn laŭ la alfabeto ordo esperanta (tiu de la 5^a kolumno).

La du unuaj kolumnoj entenas krominformojn kiuj la temon de ĉi tiu studaĵo neniel koncernas; mi enmetis ilin precipe por tiuj legantoj, kiujn eble interesus la angla versio. La temaron de ĉi tiu studaĵo koncernas nur la kolumnoj 2-5.

En la tabelo aperas du kromaj literoj, kiujn la starlinga adapto ne konas, sed pri kiuj temos en la studaĵo: ʁ, ɽ; dum ɹ havas alian sonvaloron (resp. U+1045e, U+10471, U+10472).

— 1 —	— 2 —	3	4	— 5 —
0x10468	<i>ash</i> [æ]	a	ɹ	a
0x10472	<i>ice</i> [aɪ]	A	ɹ	aŭ (starlinge <i>an</i>)

— 1 —	— 2 —	3	4	— 5 —
0x1045a	<i>bib</i>	b	ɫ	b
0x10454	<i>thigh</i> [θ]	c	ð	c
0x10457	<i>church</i>	x	ʈ	ĉ
0x1045b	<i>dead</i>	d	ɹ	d
0x1045e	<i>they</i> [ð]	Z	ʁ	dz (mankas en Eo)
0x10467	<i>egg</i>	e	ɫ	e
0x10471	<i>age</i> [ei]	E	ɾ	eŭ (ne starlinga)
0x10453	<i>fee</i>	f	J	f

— 1 —	— 2 —	3	4	— 5 —
0x1045c	<i>gag</i>	g	ɣ	g
0x10461	<i>judge</i>	y	ʒ	ĝ
0x10463	<i>ha-ha</i>	h	ɤ	h
0x10459	<i>hung</i> [ŋ]	H	ʌ	ĥ
0x10466	<i>if</i>	i	ɪ	i
0x10462	<i>woe</i> [w]	j	/	j
0x10460	<i>measure</i>	J	ʔ	ĵ
0x10452	<i>kick</i>	k	ɕ	k

— 1 —	— 2 —	3	4	— 5 —
0x10464	<i>loll</i>	l	c	l
0x1046b	<i>wool</i> [ʊ]	m	v	m
0x10475	<i>ooze</i> [u:]	n	ʌ	n
0x10469	<i>ado</i> [ə]	o	r	o
0x10450	<i>peep</i>	p	ɪ	p
0x1046e	<i>roar</i>	r	ɔ	r
0x10451	<i>tot</i>	t	1	t
0x10455	<i>so</i>	s	ʃ	s

— 1 —	— 2 —	3	4	— 5 —
0x10456	<i>sure</i>	q	ℓ	ŝ
0x1046a	<i>on</i> [o]	u	ɿ	u
0x1045d	<i>vow</i>	v	ɹ	v
0x10458	<i>yea</i> [j]	w	\	ŭ (troa en la diftonga versio)
0x1045f	<i>zoo</i>	z	ʒ	z
0xb7	<i>naming dot</i>	`	·	nompunkto

multaj internaciaj vortoj kun *dz* estas skribataj per nura *z*. Interalie, ĉiuj japanaj kaj ĉinaj *z* fakte estas *dz*: *kamikadze*, *dzen*, *Mao DZedong* ... Same pri multaj italaj *z* (*Zeffirelli* = *DZeffirelli*) ktp. Se la alfabeto de Esperanto ne estus latinlitera, la ĝustaj transskriboj ĉvıçqr, qur, ·vɔ ·qurur, ·qururur estus pli probablaj (kp la rusajn *камикадзе*, *дзен*, *Мао Цзэдун*, *Дзеффирелли*).

Aliflanke, du literparoj: ĥ ħ (*hĥ*) kaj ĵ Ĵ (*jŭ*) rompas la ĝeneralan sistemon «voĉa - senvoĉa», kaj signalas pri aliaj problemoj.

La paro h/ĥ - ח ה חר ם/ל

Probable plimulto da lingvoj posedas nur po unu fonemon el tiu paro: aŭ /h/ (ekz-e la angla), aŭ /x/ (t.e. ĥ) - ekz-e la ĉina kaj la lingvoj slavaj.

Tamen ne malmultas lingvoj kiuj posedas ambaŭ fonemojn: la germana, la persa, la uzbeka kaj - tre grave por la leksiko internacia - la orienteŭropa (aŭ germana) prononca tradicio voĉlegi la vortojn malnovgrekajn, kiun Zamenhofo heredigis al Esperanto (*eĥo*, *ĥoro*; *Homero*, *heroo* ktp).

Dum longa tempo ekzistis tendenco eviti la literon kaj fonemon ĥ; unu el la argumentoj estis malofteco de la parolsono /x/ en la nacilingvoj. La argu-

mento estas malvera kaj ŝuldata al la difekto de la latina alfabeto, en kiu mankas litero por tiu sono; fakte la parolsonon /x/ havas tre multaj lingvoj, kaj la eraran impreson kaŭzas la kutimo (mis)uzi por ĝi la literon *h* (ekz-e en Pinjino). La esperantigo de la ĉinaj nomoj devus uzi la ĝustan literon *ĥ*, tamen la latina bazo (kaj eble la teĥnikaj problemoj pri uzo de la ĉapelita litero) kaŭzas la misprezenton de esperantigoj: ekz-e [Hajnano](#) anstataŭ la ĝusta *Hajnano*. Ŝave ambaŭ literoj estas sendiskriminacie egalaj, kaj ne estus motivo malpreferi la ĝustan formon *·ĥ/ΛΛΛr*.

emo, kombinebla kun ĉiuj vokaloj en ĉiaj pozicioj (antaŭ-, post- kaj intervokale), la litero *ŭ* en la normalaj vortoj esperantaj aperas nur en *aŭ* kaj *eŭ* (la esceptaj vortoj kiel la literonomo *ŭo*, la interjekcioj *ŭa* kaj *kŭaks* fonologie ne estas «normalaj vortoj», kiel klarigite en la indikita studaĵo; el la vortoj kun *oŭ* nur *poŭpo* ricevis rimarkindan uzatecon, kvankam ĝi ja sentiĝas fremda, kaj estas forpuŝata de la senproblema *pobo*). Tial pli ĝusta fonologia priskribo postulas ke ĉiun el la son(kombin)oj /aŭ/ kaj /eŭ/ oni traktu kiel unu neanalizindan fonemon; kaj sekve, la duliteraj «aŭ» kaj «eŭ» estas devioj de la fonologia principo: ilin devas reprezenti po unu litero.

Alivorte, en la *Fundamento* estas malkohero inter la interna strukturo de la korpo de la lingvo unuflanke, kaj la teorio kaj la alfabeto aliflanke. La litero *ŭ* ne prezentas apartan fonemon, ĝi estas diakritilo formanta la diftongojn *aŭ* kaj *eŭ* - simila al la ĉapelo *^*, formanta la afrikatojn *ĉ*, *ĝ*.

Tiun malkoheron eblas forigi diversmaniere:

1. Enkonduki apartajn literojn *ɥ* kaj *ɥ̥*, forprenante la literon **. La solvo konforma al la interna strukturo de la lingvo, sed devianta de la teorio prezentita en la *Fundamento*.
2. Emancipi la literon *ŭ*, fari ĝin aparta fonemo */w/*, samrangan kiel */j/*. La solvo

konforma al la reganta teorio kaj la tradicia alfabeto, sed malkohera kun la reala lingvomaterialo.

3. Kombini la du solvojn, enkonduki la diftongojn kaj la konsonanton /w/. La solvo kombinanta la avantaĝojn kaj la malavantaĝojn de la du antaŭaj.

La diftonga alfabeto - ㄱ ㆁ ㅏ ㅑ ㅓ ㅕ ㅗ ㅛ ㅜ ㅠ ㅡ ㅟ ㅠ ㅢ ㅤ ㅥ ㅦ ㅧ ㅨ ㅩ ㅪ ㅫ ㅬ ㅭ ㅮ ㅯ ㅰ ㅱ ㅲ ㅳ ㅴ ㅵ ㅶ ㅷ ㅸ ㅹ ㅺ ㅻ ㅼ ㅽ ㅾ ㅿ ㆀ ㆁ ㆂ ㆃ ㆄ ㆅ ㆆ ㆇ ㆈ ㆉ ㆊ ㆋ ㆌ ㆍ ㆎ ㆏ ㆐ ㆑ ㆒ ㆓ ㆔ ㆕ ㆖ ㆗ ㆘ ㆙ ㆚ ㆛ ㆜ ㆝ ㆞ ㆟ ㆠ ㆡ ㆢ ㆣ ㆤ ㆥ ㆦ ㆧ ㆨ ㆩ ㆪ ㆫ ㆬ ㆭ ㆮ ㆯ ㆰ ㆱ ㆲ ㆳ ㆴ ㆵ ㆶ ㆷ ㆸ ㆹ ㆺ ㆻ ㆼ ㆽ ㆾ ㆿ ㆿ

Ideala alfabeto por ĉi tiu sistemo (la unua en la listo) estus do 29-litera:

ㄱ ㆁ ㅏ ㅑ ㅓ ㅕ ㅗ ㅛ ㅜ ㅠ ㅡ ㅟ ㅠ ㅢ ㅤ ㅥ ㅦ ㅧ ㅨ ㅩ ㅪ ㅫ ㅬ ㅭ ㅮ ㅯ ㅰ ㅱ ㅲ ㅳ ㅴ ㅵ ㅶ ㅷ ㅸ ㅹ ㅺ ㅻ ㅼ ㅽ ㅾ ㅿ ㆀ ㆁ ㆂ ㆃ ㆄ ㆅ ㆆ ㆇ ㆈ ㆉ ㆊ ㆋ ㆌ ㆍ ㆎ ㆏ ㆐ ㆑ ㆒ ㆓ ㆔ ㆕ ㆖ ㆗ ㆘ ㆙ ㆚ ㆛ ㆜ ㆝ ㆞ ㆟ ㆠ ㆡ ㆢ ㆣ ㆤ ㆥ ㆦ ㆧ ㆨ ㆩ ㆪ ㆫ ㆬ ㆭ ㆮ ㆯ ㆰ ㆱ ㆲ ㆳ ㆴ ㆵ ㆶ ㆷ ㆸ ㆹ ㆺ ㆻ ㆼ ㆽ ㆾ ㆿ ㆿ

kun la *aldonitaj* literoj ㅊ kaj ㅈ, kaj sen la *forprenita* litero ㅀ.

per aliaj, propre esperantaj fonemoj; t.e. *Ŭesli* povus iĝi aŭ *·ʃɥ* (*Vesli*, simile al la fundamenta *Vaŝington* = *·ʃɥlɔŋɪrɔ*'), aŭ *·ɥ* (*Uesli*, kp *Eduardo*, *·ɥɛdɔrd*, el /edward/) - sed ne *·ɥ* (*ĉar \ ne plu estos disponebla litero*).

Ĉi-supre (p. 33) mi indikis mankon de simetrio inter *c* kaj *dz* (mankon de *q* por formi paron kun *ð*); la forigo de ** rompas la paron */ * - kiu tamen dekomence estis paro malvera.

La elemento eŭ - ɥ ɥɥɥɥɥɥ ɥ

La litero *ɥ* (eŭ) prezentus interesan fenomenon rilate al la ofteco: ĝi aperus en relative malmultaj vortoj, sed en la vortoj ofte uzataj; malofta leksike, ĝi

estus nemalofta praktike.

Ĝia rilatumo al la pli malofta ℓ ($\hat{h}$) estus $\tau:\ell = 10:4 = 2,5$ (en la Zamenhofa «Esenco kaj estonteco») aŭ $1643:705 = 2,33$ (en kolekto da artikoloj el «Monato»).

La esperantaj partoj de la *Fundamento* (se escepti la nacilingvajn gramatiketojn) entenas 257 aperojn de *aŭ* (do, γ) – kaj nur du vortojn kun *eŭ*, nome *Eŭropo* kaj *leŭtenanto*.

Mi traserĉis ankaŭ mian tekstaron (26 Mbajt). El la 4080 trovitaj aperoj de vortoj kun *eŭ*, 2484 (61%) estis *eŭro*-vortoj (eŭropano, eŭroj ktp); 491 (12%) estis *neŭtr*-vortoj (neŭtra, neŭtralismo ktp). Se es-

cepti la vortojn kun *eŭr*, *neŭtr*, *pseŭd*, *leŭtenant*, restos 68 radikoj, 28 el kiuj estas nomoj propraj, precipe grekdevenaj (Deŭkaliono, Eŭfrato, Eŭgeno, Eŭklido ... Zeŭso).

Estas ankaŭ iom da pure esperantaj grafismaĵoj, kiuj en la diftonga varianto perdas sian kialon:

Neŭtono, Eŭlero, Freŭdo, Pasteŭro ...

·ʎʃʀʎʀ, ·ʔʔʔʀ, ·ʔʔʔʀ, ·ʔʔʔʀ ...

(kun \ *w*: ·ʎʎʀʎʎ, ·ʔʔʔʔ, ·ʔʔʔʔ, ·ʔʔʔʔ ...)

Ili povas konserviĝi en la ĉi-supra formo, kiel ni konservas la nomformon *Aviceno* estiĝintan el «ibn Sina» pro longa aliskriba perado; sed pli konforma al la ŝavaj principoj estus fonetika transskribo:

·ʎʎ1ɾʎɾ, ·ɾ/ʎɾ, ·ʎɾ/ɾ, ·ʎʎ1ɾ ...

(Njutono, Ojlero, Frojdo, Pastero ...)

**La konsonanto \ (w) - ɥ ʎʎʎʎʎʎʎ **

La dua koheriga solvo estas ĝuste la starlinga
adapto kun ŭ = \ = w:

aŭtoro → awtoro → ʎʎɾɾ

leŭtenanto → lewtenanto → ɥʎʎʎʎʎʎʎ

Wesley ['wesli] → Ŭesli → ·ʎʎɥ

ŭo = wo → ʎɾ

ŭato = wato → ʎʎɾ

Ŭu-han = Wu-ĥan → ·ʎ-ʎʎʎ

Nikaragŭo = Nikaragwo → ·ʎʎʎʎʎʎʎ

Male, la ŝava litero \ trudas neniajn asociaĵojn, kaj
 ʌ1rɔr povas senĝene funkcii paralele kun \1r.

Tamen restas alispeca, eksteralfrabeta ĉefproblemo pri ĉi tiu solvo: la granda amaso da bazaj vortoj, en kiuj al la fontolingva parolsono /w/ respondas ν aŭ u , kiel en la fundamentaj *Vaŝington* = ʔɹɹɹɹɹɹɹɹ kaj *vualo* = ʔɹɹɹɹ.

La solvo kombinita - c) Sreçer drevliat

Oni povus kombini la diftongojn ɔ kaj ɛ, retenante la konsonanton \ (la 30-litera alfabeto):

נחל טבעי ליד הכפר

Mi metis \ (w) post ʀ (v), kaj ne post ʁ (u) – ĉar ĝi ne plu similas la vokalon, kaj ne plu funkcias kiel la esperanta *ŭ*; ĉar tio similus enkondukon de *w* en la tradician alfabeton latinecan, sen forigo de *aŭ* kaj *eŭ* :

aŭtoro → ʀʁʁ, Eŭropo → ʁʁʁʀ

Wesley ['wesli] → Wesli → ʁʁʁʁ

ŭo = wo → ʀ

ŭato = wato → ʀʁ

Ŭu-han = Wu-han → ʁʁ-ʁʁʁ

Nikaragŭo = Nikaragwo → ʁʁʁʁʁʁʁʁ

Tiu sistemo kun [w] kaj [aŭ] proksimiĝas la anglan.

Samkiel la antaŭa (la 2^a) solvo konsonanta, la solvo kombinita prezentas la *Vaŝington*-problemon pri malkohero kun la baza leksiko.

Distingado inter ʌ, ɛ (aw, ew) kaj la diftongoj ɔ, ɛ estas kroma komplikaĵo; reale ĝi povas prezenti problemon antaŭvokale: ʌʌ (naŭa), sed ɔʌɔʌ (Okinaŭo).

Ekzemplaj tekstopecoj – ԷձԷՆԵՂԻ ԵՄԾԻՆԵՐԻ
Jen kelkaj konataj testfrazoj kaj ĉiuliteraĵoj
en la fundamenta skribo,
en la starlinga alfabeto (kun \),
kaj en ties diftonga modifaĵo (kun ɹ kaj ɽ).

Bedaŭrinde en la ĉiuliteraĵoj lastaj mankas «eŭ» (τ).

Eüfemisma ehoŝanĝo ĉiuĵaŭde

ԱՆՍՈՒՆ ԱՐԸՆԱԶՐ ՀՈԴԱԴԱ

אָנפֿאנג פֿון אַלגעמײנעם אַרבעט

Laŭ Ludoviko Zamenhof bongustas freŝa ĉeĥa
manĝaĵo kun spicoj.

הרמב"ם א"ח פ"ח ה"א

/זרמורל ארי זקנבאנע נגלז גלבן לערנברגער לנגאטניג ידון-גרס. כ

Šajnas ke sagaca monaĥo laŭtvoĉe rifuzadis preĝi sur herbaĵo.

זרעטאָס פֿאַר אַן ענגקײט פֿון געלט.

זרעטאָס פון אַ באַנאַן-פּלאַנט

Gajecvoĉa fuŝmuĝaĵo de knabĥoro haltpaŭzis.

ג'איעוואַך פּוּשְׁמוּגאַזש דע קנאַבֿהורו האַלְט־פּאַזיס.

ג'איעוואַך פּוּשְׁמוּגאַזש דע קנאַבֿהורו האַלְט־פּאַזיס.

Kompense, jen pli longa teksto en la diftonga vari-
anto:

Unuj parolis pri l' aŭtoro,

anstataŭ paroli pri l' afero.

Ili aŭ ŝutis komplimentojn

al la aŭtoro, rigardigis,

kiom da malfacila laboro

kredeble la afero min

kostis, kaj, laŭdante la

aŭtoron, ili preskaŭ tute

זאגט פּרִי ל' אוֹטוֹר, און

זאגט פּרִי ל' אַפּערו, און זאגט נישט אַפּערו.

זאגט אַפּערו און זאגט אַפּערו און זאגט אַפּערו

און זאגט אַפּערו, און זאגט אַפּערו, און זאגט אַפּערו

און זאגט אַפּערו און זאגט אַפּערו און זאגט אַפּערו

און זאגט אַפּערו און זאגט אַפּערו און זאגט אַפּערו

און זאגט אַפּערו און זאגט אַפּערו און זאגט אַפּערו

און זאגט אַפּערו און זאגט אַפּערו און זאגט אַפּערו

forgesis paroli pri l' utileco kaj la signifo de l' *afero* kaj decidigi la publikon labori por ĝi; aliaj, ne trovante en mia verko la instruitan miksaĵon kaj la instruita-teorian filozofadon, kiujn ili kutimis renkonti en ĉia grava verko, timis, ke la pseŭdonima aŭtoro eble estas ne sufiĉe instruita aŭ ne sufiĉe merita, kaj ili timis esprimi decidan juĝon, pli multe penante

maldekstre kaj dekstre de la maldekstra kaj dekstra flankoj; kaj ĉi tiuj, kiuj ne trovis en mia verko la instruitan miksaĵon kaj la instruita-teorian filozofadon, kiujn ili kutimis renkonti en ĉia grava verko, timis, ke la pseŭdonima aŭtoro eble estas ne sufiĉe instruita aŭ ne sufiĉe merita, kaj ili timis esprimi decidan juĝon, pli multe penante

ĝin; se ĝi estas malbona—
 ĵetu ĝin. Per kia vojo mi
 venis al la kreo de mia
 lingvo kaj laŭ kiaj metodoj
 mi laboris, — mi ankoraŭ
 parolos, sed en unu de la
venontaj kajeroj; ĉar laŭ mi
 tiu ĉi demando estas por la
 publiko sen signifo: por la
 mondo estas gravaj sole la
rezultatoj.

Zamenhof': El la
 antaŭparolo al la Dua Libro

נוֹד כּוֹן. אִוֶּכּ וְחֶלֶק—נִמְלֶצֶנֶה
 מִן הַזֶּכֶּה כִּי אֵין לֹאִיִּן וּוְזִרְרִין
 נִמְלֶצֶנֶה כִּי נִמְלֶצֶנֶה רִקְבֹּאִים
 וּוְזִרְרִין—לֹאִיִּן וּוְזִרְרִין
 וְהוּא אֵין לֹאִיִּן, לֹאִיִּן כִּי־לֹאִיִּן
 כִּי־לֹאִיִּן; וְזִרְרִין וְזִרְרִין לֹאִיִּן
 לֹאִיִּן לֹאִיִּן וְזִרְרִין וְזִרְרִין
 לֹאִיִּן לֹאִיִּן לֹאִיִּן לֹאִיִּן
 לֹאִיִּן לֹאִיִּן לֹאִיִּן לֹאִיִּן

כִּי אֵין לֹאִיִּן: וְזִרְרִין
 וְזִרְרִין לֹאִיִּן לֹאִיִּן לֹאִיִּן

La Bulonja deklaro - **La Bulonja deklaro**

Mi faris paralelajn tekstojn de la «Bulonja deklaro» en la alfabetoj komuna kaj ŝavaj. Jen estas la tekstoj:

- la starlinga \-versio [en PDF](#) kaj [en HTML](#);
- la diftonga versio [en PDF](#) kaj [en HTML](#).

La tekstoj en la alfabeto kutima kaj en la ŝava estas samgradaj (en unu sama tiparo), tamen ĉiu alineo ŝava estas rimarkeble pli mallonga – ĉar tiu alfabeto estas pli lokŝpara.

Programaro – זכרונות

Tradukaj skriptoj — זכרונות / זכרונות

[Ĉi tie](#) troveblas sed-programeto kiun mi verkis por traduki la literojn de la norma Esperanto el la unikoda utf8-ĉefenigujo `sdTin` en HTML-koditajn literojn de la ŝava alfabeto, kiujn ĝi sendas en la ĉefeligujon `stdout`.

Neesperantaj signoj restas senŝanĝaj. Ligaĵojn la skripto ne kreas (esperantaj ligaĵoj ja mankas en la tiparoj). La uskleco estas ignorata (la centra punkto ne estas aplikata).

Ekzempla uzo:

```
sxava.sed < um.html > um_sxava.html
```

[Simila skripto](#) sxava8.sed tradukas rekte en la UTF-8-literojn.

Emaksa enigmetodo – ԵՄԿՏԱ ԵՄԻՆԻԼԻՐ

Por ne tro konfuzi miajn fingrojn, mi faris por la ŝava proksimume tian [ŜŬERTĜ-klavararanĝon](#), kian mi uzas por la kutima alfabeto. Preskaŭ ĉiuj literoj estas sur la minuskla registrumo, tamen ĉar la uskl-econ la ŝava ne bezonas, mi liberigis la krampojn []{} kaj ekuzis J kaj H anstataŭe. Krome, por la

ne-starlingaj literoj servas A, E, Z. Vd la tabelon [ĉi-supre](#).

La enigmetodon (mi nomis ĝin `sxava-ucs.el`) eblas elŝuti de [ĉi tie](#). Necesas meti ilin ien en la hierarkio de `load-path` kaj ĝin konigi al Emakso; tion eblas fari en via `.emacs`:

```
(register-input-method
 "sxava-ucs" "utf-8" 'quail-use-package
 "ŝu"
 "A method to input Esperanto in Shavian"
 "sxava-ucs")
```

La tiparoj – ציפון

Verdire, mi trovas malfacile legeblaj la kutime uzatajn tiparojn ŝavajn. Ili tro proksimas stenografion, kiu postulas simplajn strekojn; kaj precipe, la plimulto da tiparoj uzas la avaran spaceton kutiman en Anglalingvujo: 0.3 em (por komparo: la germanoj preferas 0.4 em, la rusoj 0.5 em; *em* estas dimensio de tiparo, kutime egala al la larĝo de ties litero M).

Por la angla lingvo tia mallarĝa spaceto estas malpli ĝena, ĉar de la Mezepoko la tradicia ortografio angla konservas la kutimon uzi specialajn ortografiajn variantojn por marki la vortofinon: -/ ŝanĝiĝas

en -y (baby - babies) -au, -ou iĝas -aw, -ow. Tio ebligas al la anglalingvanoj ŝpari la multekostan pergamenon. Tamen la ŝava alfabeto ŝparus ege pli multe (proksimume 30% por la angla), tial oni povus uzi pli larĝajn spacetojn en tiu skribo.

Bedaŭrinde, la unikodaj tiparoj proporciaj uzas unu saman spaceton por ĉiuj skriboj, kaj ĝia larĝo estas la anglalingvuja mallarĝo. Eble tia spaceto tamen estus akceptebla se la tiparoj estus provizitaj je konvenaj tabeloj por literkunŝovo (angle *kerning*); sed nun ili mankas.

Tia problemo ne ekzistas por la egallarĝaj tiparoj tajpeskaj:

MPH 2B Damase, 13 pt:

Nur *Andagii* ŝajnas havi akcepteble larĝan spaceton elskatole.

En HTML ekzistas eblo difini la larĝon de la intervorta spaceto – mi uzas ĝin en ĉi tiu retpaĝo por kelkaj blokoj en la stildosiero:

```
h2, h3, h4, td, p.verse {  
    word-spacing:0.37em;  
}
```

La preferindan grandon de la intervorta spaceto eblas difini en la inteligentaj kompostaj sistemoj kiel Teĥo (TeX); la amasaj redaktiloj kiel *Word* aŭ *LibreOffice Writer* tian bezonon eĉ ne atentigas (kvan-kam ili celas internacian publikon).

Unu el la oftaj riproĉoj pri la ŝava alfabeto estas ĝiaj malbela kaj nedistingebla de la literoj. Mi jam diris, ke tiu impresita parto estas ŝuldata al la stenografia aspekto de la ŝava (kvankam grandparte ĝi estas simpla antaŭjuĝo). Tamen nun la stenografia flanko malpli grava, kaj *M. Everson* faris pli ornaman (laŭ mi, tro ornaman) tiparon; jen anglalingva specimeno, tondita el [lia retpaĝo](#):

1-800-955-5889

- **Just** 72 people and a few more. I don't know how many people are in the room, but I don't know how many people are in the room.

Alice was beginning to get very tired of sitting by her sister on the bank, || and of having nothing to do: once or twice she had peeped into the book her || (...)

Oni povas uzi grasigon aŭ substrekon aŭ koloron; en la ekzemplo ĉi-supre (p. 51 kaj poste) mi uzis substrekadon.

Alia problemo estas la abundo da literoj altaj aŭ profundaj, kiuj malfaciligas rekonon de la minusklaj limlinioj.

Mi faris simplan tiparon egallarĝan, kiu solvas tiujn problemojn (nur por la esperanta parto). Por gvidi la okulojn mi uzis etajn serifojn ĉe la literekstrecoj kiuj finiĝas ĉe la minusklaj limlinioj. Por prezenti la rezulton mi uzis la versaĵon «Mia penso» fare de Zamenhofo.

ojn oni rigardas afero eksterlingva, kaj lasas ilin en la latina alfabeto (simile al la ciferoj).

Mi volis doni al la tiparo iom pli solidan aspekton, ol kian havis ĝia kutime magra formo stenografia, mi faris ĝin pli kvadrata; neatendite por mi ĝi rezultis iom hebreeca (kvankam la hebreaj literoj kutime ne havas serifojn, ili estas simile kvadrataj).

La tiparo estas simpla rastruma BDF-tiparo uniksa, po 9×18 punktoj. Ĝi estas elŝutebla de [ĉi tie](#).

Kial «Ŝavo» – ĉiuj «Ĉjrr»

Unue, pri la esperantigo de la nomo.

Apriore mi emus esperantigi ĝin laŭsone: *Bernardo Ŝoo, la Ŝoa alfabeto*. Tamen la verkisto mem kreis (anglalingve) la adjektivon *Shavian* (uzatan, interalie, por nomi la alfabeton pri kiu temas ĉi tiu studaĵo: *the Shavian alphabet*, ϩ Ĉrrr ĵJrr1); li uzis *Shav* por nomi sin en sia antaŭlasta teatraĵo «Shakes versus Shav» (t.e. «Ŝeks' kontraŭ Ŝav'», «Ŝekspiro kontraŭ Ŝavo») ktp; tio pravigas la retroderivan esperantigon *Ŝavo*, kiu jam havas rimarkindan tradicion en Esperanto, interalie ĝuste pro «[la ŝava alfabeto](#)».

malpli ol Volapuko. Ne tial ke ĝi estus malbona; sed ĉar la komenca sojlo estas tro alta por averaĝa lernanto kiu malhavas sufiĉe fortan eksteran motivon por ĝin transpasi. La sama problemo, kiel pri Esperanto.

Konkludo – ԵՐԱՇԽՆԻՐ

Mi diris tion komence, mi ripetu ĝin en la fino: **Per ĉi tiu studaĵo mi ne proponas reformi Esperanton.** Bedaŭrinde, kiom ajn ofte mi tion ripetis, ĉiam inter la reagoj mi legis

- ke ĉiuj reformoprojektoj de Esperanto fiaskis;

- ke la alfabeton de Esperanto difinas ĝia Fundamento;
- ke la latina alfabeto estas ĉie disponebla, dum la ŝavaj literoj haveblas preskaŭ nenie;
- ke la ŝavaj literoj estas malbelaj, nelegeblaj, inter si nedistingeblaj kaj de neniuj konataj;
- ke tiu skribsistemo suferas je miskvalitoj similaj al tiuj de Volapuko (kaj eble eĉ pli gravaj).

Mi bone komprenas, ke proponi la ŝavan skribon al la vasta publiko estus afero tute senŝanca. Tro multaj homoj kapablas lerni originalan alfabeton sen urĝa bezono, se ĝi ne estas por ili vivnecesa.

Mi prezentas ĝin al tiuj, kiuj kapablas ĝui la intelektan ludon, kaj estas esplemaj. Mi prezentas ĝin kiel esplejon, kiel laboratorion, en kiu oni povas eksperimenti pri la lingvo kaj vidi, kiajn formojn akceptas diversaj lingvopolitikaj solvoj en tute sterila medio, izolite de la fremda latinalfabeta premo, kiam la lingvo restas lasita al si mem, al sia propra interna sistemo.

Oni povus obĵeti, ke interago kun la aliaj lingvoj estas esenca trajto de la projekto Esperanto, kiun maleblas ignori en ties evoluigo. Prave – sed pri tiu trajto neniam mankis atento de la esperantistoj.

Pruve ke ne temas pri reformoprojekto mi menciuj, ke la studaĵo prezentas ne unu, sed *tri* manierojn esperantigi la ŝavan. Kvankam mi persone favoras la diftongan, mi komprenas, ke ankaŭ la du aliaj havas sian logikon kaj avantaĝojn.

Certe, la tiklajn punktojn kiujn evidentigas la ŝava skribo oni povas malkovri (kaj plejparte jam malkovris) ankaŭ en la tradicia lingvoformo. Sed en la ŝava ili manifestiĝas pli klare; kaj samtempe pli klare iĝas la grafika kaŭzo de tiuj malglataĵoj.

Ekz-e la mankon de /dz/ indikis diversaj kritikantoj (ekz-e en la anglalingva [Learn Not To Speak Esperanto](#)); sed la latina alfabeto ne disponigas bonan

esprimilon por tiu afrikato (krom eble la italecan *z* – sed tiun literon la lingvo bezonas por la pli nece-sa /z/). Zamenhofo devis kompromisi kun la prok-rusta lito latinalfabeto, kaj la komparo kun la ŝava montras la prezon de tiu kompromiso; por mi tio aspektas kiel bona pravigo de la zamenhofa decido.

Nelatina grafika bazo helpas evidentigi diversajn antaŭjuĝojn – sed ankaŭ perdigas al ni la grafisman internaciecon. La transskriboj *Njutono*, *Ojlero*, *Frojdo* iom gratas mian okulon; pli facile mi akceptus la ekvivalentajn *ᵐʌʝᵐʌʝ*, *ʝʝʝʝʝ*, *ᵐʝʝʝʝʝ*. Eĉ pli surprize por mi: en la ŝava mi pretas akcepti la fonetikan transskribon de mia familinomo *ᵐʝʝʝʝʝʝʝʝ* (t.e. /pakrofskij/), dum latinlitere tio min ĝenas.

Afero kiun mi probable ne estus esplorinta sen la ŝava estas la ofteco de la litero τ (de la diftongo /eŭ/).

Neatendita kuriozaĵo estas ke la alfabetoj kreitaj por la angla lingvo (la ŝava, Tengvaro) pli facile esperantiĝas ol alfabetoj de lingvoj kiujn tradicie oni opinias fonetike pli proksimaj al Esperanto – ekz-e iu cirila – sen paroli pri iu el la japanaj kanaoj ktp.

·ՏԱՐԻՐ ·ՆԺՐԴՏԺԻՐ

Sergio Pokrovskij

·ՆՐԻՐԴՏԺԺԻՐ

Novosibirsko

2013-08-08